

Posudek vedoucí DP

Autorka práce: Bc. Anna-Marie Divišová

Název práce: Strukturovaná diskuze v hodinách občanské výchovy

Diplomová práce se zabývá žákovskými zkušenostmi s Q-metodou v hodinách občanské výchovy. Jedná se o specifickou techniku třídění výroků v rámci skupinové práce, a jako taková představuje strukturovanou formu skupinové diskuse. Původním a širším záměrem autorky bylo zmapovat psycho-didaktické přednosti a limity diskuse jako aktivizační výukové metody. Postupně tento záměr zužovala, avšak to se následně neodrazilo v názvu, ani ve struktuře teoretických východisek.

Teoretická východiska jsou zevrubná. Autorka se věnuje nejen školnímu učení a jeho determinantám, ale také dospívání. Správně popisuje vývojové výzvy, které toto období (včetně jeho dílčích etap) přináší pro školní učení, jež je a priori sociálním a skupinovým procesem. Zdůrazňuje, jak je pro většinu dospívajících podstatné získat uznání od okolí a dosáhnout sebe/přijetí a také jak komplikovaný mají vztah k autoritám. Zároveň se věnuje zákonitostem učení z hlediska paměti a pozornosti. To sice působí nesourodě, ale pointa je z psychologického hlediska zcela správná. Autorka se totiž ptá, zda skupinová diskuse, v nichž dochází k opakovaným sdělením za pomoci odlišného jazykového uchopení i mírně odlišné perspektivy může podpořit pozornost věnovanou probíranému tématu a zapamatování poznatků o něm. V samostatné podkapitole se pak autorka věnuje představení Q-metody. Je škoda, že jen v omezené míře při rozboru Q-metody aplikovala výše uvedená témata.

Oceňuji, že autorka vkládala průběžně do teoretických východisek své učitelské postřehy a vazby na vlastní výzkum. Tím pádem působí celá teoretická část odůvodněně a mohla být dobrým předpokl. pro následnou diskusi. Bohužel však v kapitole Diskuze bylo využito porovnání se zdroji představenými v teoretických východiscích jen v omezené míře.

Za slabinu teoretických východisek považuji „neučesanost“ argumentační linie. Všechna zařazená témata považuji za podstatná. Ovšem postrádám (původně diskutovanou) kapitolu o dialogickém vyučování a o diskusi jako didaktické metodě/technice. Trochu nelogicky se kapitola 1.2.3 nazývá „Činitelé ovlivňující vývoj v době dospívání“, přičemž obsahuje téma emocí či kognitivního vývoje, což nejsou činitelé, nýbrž přímo vývojové oblasti. Celkově je na textu patrné, že text nebyl tvořen v dostatečně dlouhém časovém období, aby mohl uzrát a pročistit se.

Výzkumná část představuje studii mapující žákovské zkušenosti s použitím Q-metody v hodině občanské výchovy s důrazem na téma politické participace. Studie byla součástí širšího výzkumu G-Epic, kterého se autorka zúčastnila a byla přítomna sběru dat ve třech skupinách jedné školy (N=41), které porovnávala s ostatními českými skupinami (N=222). Ve skupinách byl zadán vstupní a výstupní dotazník, mezi kterým probíhala samotná Q-metoda. Autorka se zaměřila pouze na položky týkající se žákovského hodnocení absolvované aktivity. Zapojení autorky do širšího výzkumu sice znamenalo omezení její invence při plánování výzkumu, ale zároveň získala zkušenosti z mezinárodního výzkumu.

Práce zahrnuje dobrou kapitolu popisující studii. Bohužel však představení výzkumného souboru je nelogicky posunuto až do další části, ačkoliv by mělo předcházet představení výsledků.

Prezentace výsledků je přehledná. Oceňuji, že se autorka snažila zapojovat i postřehy z pozorování. To však nebylo nijak systematicky provedené ani analyzované, takže kvalitativní komentáře jsou spíše jen ilustrativní. Analýza kvantitativních dat byla poměrně jednoduchá, autorka využívá jen třídění prvního stupně. Z výzkumného hlediska je to nedostatečné, ale pro účely diplomové práce na oboru, který neobsahoval systematické budování badatelských dovedností, to považuji za adekvátní.

Z analýzy vyplynulo několik zajímavých zjištění, a to zejména žákovské zaujetí pro absolvovanou Q-metodu, v níž se studující snažili aktivně zapojovat. Mezi třídami byl zjištěn rozdíl vyplývající pravděpodobně z předcházejících zkušeností se skupinovou prací. Pokud jsou studující na skupinovou práci zvyklí a dokážou komunikovat i s těmi spolužáky, kteří nejsou jejich kamarády (a tudíž by si je dobrovolně nevybrali do skupiny), vnímali přínosy Q-metody ještě silněji.

Práce má rozsah 64 stran čistého textu. Obsahuje všechny povinné součásti. Z formálního hlediska práce nemá zásadní nedostatky, avšak čtenářsky rušivé jsou některé stylistické neobratnosti, chyby v citacích, absence číslování kapitol či nadužívání generického maskulina (a to včetně označování vlastní autorské pozice). Považuji to za důsledek časového tlaku, v němž se autorka při dokončování práce ocitla.

Závěr: Diplomová práce Bc. Anny-Marie Divišové splňuje základní požadavky na závěrečné práce. Autorka v ní prokázala schopnost strukturovaného promýšlení zvoleného tématu a jeho dostatečně přehledné prezentace. Zároveň je v práci zřetelně přítomno učitelské zaujetí. Práce tak má řadu praktických konsekvencí a lze ji považovat za pionýrský počín z hlediska propagace Q-metody jako účinné didaktické techniky. Bohužel práce má řadu limitů, které se týkají zejména „nezralosti“ textu a jdou na vrub rychlosti zpracování. Nepovažuji je však za natolik vážné, aby měly ohrozit přípuštění k obhajobě.

Diplomovou práci doporučuji k obhajobě.

V Praze, 5.8.2024

Irena Smetáčková